

AB ORMANSIZLAŞMANIN ÖNLENMESİ TÜZÜĞÜ- ÇOK TARAFLI PAYDAŞ PLATFORMU TOPLANTILARI

Avrupa Birliği'nin Ormansızlaşma Tüzüğüne ilişkin son gelişmelerin ele aldığı Ormansızlaşmanın Önlenmesi Çok Taraflı Platformu (*Multistakeholder Platform for Deforestation*) toplantılarına üçüncü ülkelerden bir kişilik kontenjan dahilinde katılım sağlanması mümkün olup, anılan platformun 22 Şubat 2024 ve 24 Nisan 2024 tarihlerinde düzenlenen toplantılarına Bakanlığımızca katılım sağlanmıştır.

Söz konusu platformda, 30 Aralık 2024 tarihinde uygulamaya geçecek olan mevzuatın uygulama aşamasına ilişkin olarak AB tarafından yürütülen çalışmaların yanı sıra, ormansızlaşmanın önlenmesine dair üçüncü ülke, sivil toplum kuruluşları tecrübelerine, uygulama sürecini kolaylaştıracak yeni teknoloji ve uygulamalara ilişkin sunumlar gerçekleştirilmekte olup, toplantı tutanaklarına ve gerçekleştirilen sunumlara <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&groupId=3282&fromMeetings=true&meetingId=23741> linkinden erişim sağlanması mümkündür.

Bu itibarla platformun son iki toplantısında ön plana çıkan hususlar aşağıda sıralanmaktadır.

- Mevzuatın uygulanmasına yönelik olarak Avrupa Komisyonu internet sitesinde yer alan [sıkça sorulan sorular belgesinin](#) önümüzdeki dönemde güncellenmesi beklenmektedir.
- Komisyon tarafından mevzuatın uygulanmasına yönelik kılavuz üzerinde çalışılmakta olup, söz konusu kılavuzun Haziran ayı sonunda yayımlanması öngörülmektedir. Kılavuz kapsamında özen yükümlülüğü beyanını kolaylaştırıcı bilgilerin, risk analizi süreci kapsamında ne gibi belgeler istenebileceği, risk analizinin nasıl yapılacağı, ürün bazlı ormansızlaşmanın tespit edilmesine yönelik veriye nasıl ulaşılabilceği, özen yükümlülüğü beyanında esas olan ormansızlaşmanın önlenmesine ek olarak ülke mevzuatına uygunluk (*legality*) hususlarının nasıl tanımlanacağı gibi hususların açıklığa kavuşturulması öngörülmektedir. Üye ülke mevzuatına uygunluğun gösterilebilmesi amacıyla ülke mevzuatlarının nasıl açıklanacağına ilişkin de yol gösterici bir format oluşturulacaktır.
- Mevzuat kapsamında AB pazarına arz edilen ürün, üretici, üretim yeri koordinatları gibi özen yükümlülüğü beyanı kapsamında talep edilecek bilgilerin giriş yapılacağı Bilgi Sistemine dair pilot çalışma tamamlanmış olup, sistem 16 Aralık 2024 tarihi itibarıyla uygulamaya geçecektir. Bilgi sisteminde ürün bazlı coğrafi lokasyon bilgilerine yer verilecek, bu kapsamda üretim ülkesi ve bölgesine ilişkin bilgiler zorunlu olurken, üretici adı, üretim yeri gibi firma bazlı verilere yer verilmeyecek, tüm veriler Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatına (GDPR) uygun olarak sağlanacaktır. Bilgi sistemine girilecek olan koordinat bilgilerine alt operatörlerin erişimi otomatik olmayacak, bunun için sistemden paylaşım izni için onay vermek gerekecektir. (Mevzuat kapsamı ürünleri AB pazarına arz edecek olan operatör veya tacirler açısından özen yükümlülüğü beyanı zorunluluğu bulunmakta olup, ülkemiz üretici ve tedarikçileri doğrudan sisteme giriş

yapmayacak, ancak özen yükümlülüğü beyanı verecek olan operatör veya tacirlere ilgili bilgi ve belgeleri temin etmeleri gerekecektir.)

- Mevzuat kapsamında Komisyonun tüm ülkeleri ormansızlaşma seviyelerine göre risk değerlendirmesine (*benchmarking*) tabi tutması öngörülmekte olup, risk seviyesine (düşük %1, standart %3, yüksek %9) göre denetim sıklığının belirlenmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda, Komisyon tarafından risk değerlendirmesi çalışması başlatılmış olup, mevzuatın uygulamaya geçeceği 30 Aralık 2024 tarihine kadar çalışmanın tamamlanmaması halinde tüm ülkeler 'standart' risk kategorisinde yer alacaktır.
- Avrupa Komisyonu tarafından mevzuatın uygulanmasının kolaylaştırılması amacıyla bazı girişimler başlatılmıştır:
- [Capacity 4 Development internet sitesi](#): Ormansızlaşmanın önlenmesine yönelik olarak ülke uygulamalarının, mevzuatlarının ve iyi uygulama örneklerinin paylaşılacağı bir bilgi değişimi platformudur. Mevzuat hükümlerine uyum sürecinin kolaylaştırılması amacıyla söz konusu platformda önümüzdeki dönemde üretici ülkelerin yasal düzenlemelerini paylaşmaları mümkün olacaktır.
- [Green Deal Data Space \(GDDS\)](#): ormansızlaşma mevzuatının yanı sıra döngüsel ekonomi mevzuatları kapsamında ihtiyaç duyulacak veri temini platformu olarak kurgulanan GDDS kapsamında yeni veri setlerinin geliştirilmesine yönelik proje çağrıları da açılmaktadır.
- [Team Europe Initiative](#): 70 milyon Euro fona sahip proje kapsamında ormansızlaşmadan arı değer zincirlerine ilişkin bilgilere yer vermek, üye ülke projelerini koordine etmek üzere [Zero Deforestation Hub](#) tesis edilecektir. Orman Ekosistemleri için Sürdürülebilir Tarım Projesi (SAFE) kapsamında Brezilya, Ekvator, Endonezya ve Zambia'da başlatılan, Vietnam ve Kongo'ya da genişletilecek olan Orman Ekosistemleri için Sürdürülebilir Tarım Projesi (SAFE) tarafından finanse edilen çalışma kapsamında küçük üreticiler tarafından yetiştirilen mevzuat kapsamı ürünlerin koordinatlarının tespiti, izlenebilirliğin sağlanması ve sürdürülebilir ürün üretimine yönelik projeler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Buna ek olarak, özellikle Asya ülkelerindeki küçük üreticiler, politika yapıcılar, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik farkındalık artırıcı eğitim projeleri de yürütülmektedir.

- [EU Forest Observatory on Deforestation and Forest Degradation](#): Ormansızlaşmaya ilişkin ülke verilerine erişim sağlanan platform özen yükümlülüğü beyan süreçlerinde ihtiyaç duyulacak verilere erişimi kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Özel sektör tarafından başlatılan girişim ve projelere ise aşağıda yer verilmektedir.

- [ICE Commodity Traceability \(ICE-COT\) Service](#): Ormansızlaşma mevzuatına uygun kakao ve kahve ticareti için mevzuat kapsamı verilerin sisteme girilmesi ve söz konusu verilerin doğrulanması hizmeti verilmektedir.

- [Tracemark](#): Google Cloud ve Google Earth tarafından desteklenen platform tedarik zincirinde ormansızlaşmaya ilişkin verilerin temin edilmesini sağlamaktadır. Bu çerçevede, palm yağından başlayarak tüm ürünlere yayılmak üzere ormansızlaşmaya yol açmayan ürünlere ilişkin tedarikçilere, mevcut tedarikçilerin ormansızlaşmaya etkisine dair bilgilere erişim sağlanacaktır. Google tarafından Unilever gibi özel sektör kuruluşlarının yanında FAO gibi uluslararası kuruluşlar ile de bu alandaki çalışmaların geliştirilmesi adına ortaklık kurulmuştur.
- [Treemap](#): Özellikle palm yağı, selüloz ve kağıt ürünlerinde ormansızlaşmanın izlenmesini sağlayan uydu aracı olup, söz konusu ürünlerde sürdürülebilir tedarik zincirlerinin dijital olarak tespit edilmesini sağlar. Öte yandan, söz konusu tedarik zincirlerinde küçük üreticilerin de yer almasının sağlanması amacıyla, özellikle palm yağına küçük üreticilerin mevzuata uygunluğu doğrulamasına destek olunmaktadır.
- Michelin: Lastik üreticisi Michelin tarafından Sri Lanka’da başlatılan proje kapsamında küçük kauçuk üreticilerinin yeni mevzuat gerekliliklerine yönelik bilgilendirilmesi, söz konusu üreticilere akıllı telefon uygulamaları ile ürünlerinin koordinatlarını tespit etmeye yönelik destek olunması, yerel tedarikçilere mevzuata uyuma yönelik destek olunması amaçlanmaktadır.
- [Pempem](#): Endonezya’da palm yağı üreticilerinin ürün koordinatlarının tespit edilmesi, tedarikçiler açısından ürün izlenebilirliğinin sağlanması amacıyla dijital çözümler sağlayan bir uygulama olarak geliştirilmiştir.
- [Global Platform for Natural Rubber-GPSNR](#): Sürdürülebilir kauçuk tedarik zinciri oluşturulması sürecinin kolaylaştırılması amacıyla firmalar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve küçük üreticilerin katılımıyla faaliyet göstermektedir. EUDR mevzuatına uyum sürecinde kauçuk tedarik zincirinin izlenebilirliğinin sağlanmasına yönelik olarak [EUDR Uygulama Kılavuzu taslağı](#) hazırlanmıştır. Bu çerçevede, anılan kılavuzun, ürünlerin coğrafi koordinatlarının belirlenmesi, tedarikçi haritasının çıkarılması, tedarikçilerden veri toplanması, söz konusu veriler kapsamında EUDR’a uygun tedarikçilerin belirlenmesi, ürünlerin fabrikalara ayrılması sürecinde doğru verinin taşınması sağlanarak izlenebilirliğin korunması gibi alanlarda yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Hollanda tarafından, ağaç ve ağaç ürünlerinin yasadışı kesimden elde edilmemesi ve sürdürülebilir ormancılığın temin edilmesine yönelik düzenlemeler içeren 995/2010 sayılı Kereste Yönetmeliği (*EU Timber Regulation*- EUTR) kapsamındaki tecrübeler aktarılmıştır. Bu çerçevede, sertifikalı ürün temin etmenin EUDR mevzuatına uyum sürecini kolaylaştıracağı, ancak bunun her halükarda risk analizi kapsamında üreticilerin tarafsız üçüncü taraf denetim süreçlerine tabi olmalarını gerektireceği, söz konusu denetmenlerin ilgili ISO gibi uluslararası standartlarına sahip olmalarında fayda görüldüğü ifade edilmiştir.